

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Президії Правління
Товариства Червоного Хреста
України
від 16 березня 2026 року № 28/2

**Політика
Товариства Червоного Хреста України
з питань захисту, гендеру та включення**

I. Загальні положення

1.1. Товариство Червоного Хреста України (далі – Товариство¹) є всеукраїнською добровільною гуманітарною громадською організацією, яка діє відповідно до основоположних принципів Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: гуманності, неупередженості, нейтральності, незалежності, добровільності, єдності та універсальності (далі – Основоположні принципи).

1.2. Метою цієї Політики є визначення підходу Товариства до питань захисту, гендеру та включення (далі – ЗГВ).

1.3. Ця Політика, заснована на Основоположних принципах, визначає основні пріоритетні напрями діяльності Товариства щодо запобігання, реагування та пом'якшення наслідків насильства, дискримінації та маргіналізації шляхом зміцнення інституційної спроможності Товариства у сфері ЗГВ через прийняття та реалізацію відповідних програм.

Товариство прагне створити безпечне та комфортне середовище для всіх членів, працівників та волонтерів, щоб допомогти їм максимально розкрити свої здібності і потенціал, а також розвивати культуру включення та неупередженості як усередині Товариства, так і у ставленні та взаємодії з особами, яким надається гуманітарна допомога.

1.4. Ця Політика є одним з важливих та невід'ємних елементів діяльності Товариства, спрямованих на допомогу вразливим групам населення та розвиток спроможності громад у запобіганні та подоланні гуманітарних та соціальних криз.

1.5. Дотримання та виконання вимог цієї Політики підвищує ефективність діяльності Товариства, оскільки враховує потреби і ризики у сфері ЗГВ: оцінку потреб громади; підвищення ефективності надання гуманітарної

¹ Товариство Червоного Хреста України складається з обласних, Київської міської організацій, які в свою чергу складаються з місцевих організацій, а також його виконавчого органу – Національного комітету.

допомоги; охоплення найбільш вразливих груп населення; зменшення докризової нерівності у громадах; забезпечення рівних можливостей для жінок, чоловіків, людей із вадами здоров'я, осіб із різною гендерною ідентичністю, віросповіданням, віком, національним та етнічним походженням тощо.

1.6. Ця Політика поширюється на всіх працівників та осіб, які надають Товариству послуги за договорами цивільно-правового характеру (далі – працівники), волонтерів та членів Товариства.

1.7. У цій Політиці терміни вживаються у такому значенні:

безпека дитини – зобов'язання працівників та волонтерів Товариства гарантувати, що розробка та реалізація програм відповідає найкращим інтересам дитини та не наражає дітей на ризики насильства, жорстокого поводження, експлуатації або недбалого ставлення, а також передбачає своєчасне належне інформування та реагування з боку працівників та волонтерів на будь-які загрози щодо безпеки дитини у громадах, згідно з локальними нормативними актами Товариства;

гендер – це соціально визначені ролі, поведінка, діяльність та характерні ознаки, які суспільство покладає на людей залежно від статі, визначеної їм при народженні;

гендерна дискримінація або сексизм – це упереджене ставлення та дискримінація особи за ознакою статі або гендерної ідентичності;

гендерна ідентичність – внутрішнє та індивідуальне сприйняття кожною людиною своєї гендерної приналежності, яке може збігатися або не збігатися зі статтю, визначеною при народженні;

гендерна рівність – рівні права та можливості для людей будь-якої статі та гендеру в суспільстві, рівні умови для реалізації прав людини та участі в громадсько-політичній, економічній, соціальній, культурній та професійній діяльності, можливість вільно обирати професію, релігію та спосіб життя;

гендерно-зумовлене насильство – будь-який акт насильства, а також погроза або примус, вчинені проти волі особи на основі гендерних норм або нерівних відносин, а саме: фізичне насильство (побиття, штовхання, застосування зброї, каліцтво, напад тощо), сексуальне насильство (сексуальні домагання, зґвалтування або спроба зґвалтування, торгівля людьми тощо), психологічне насильство (контроль, примус, шантаж, наклеп, погрози тощо), економічне насильство (пошкодження майна, обмеження доступу до фінансових ресурсів, працевлаштування або навчання, відмова від сплати аліментів тощо);

дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, стану здоров'я (інвалідності), етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, які були, є або можуть виникнути, зазнає обмежень у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі;

захист – гарантування заходів для захисту осіб від заподіяння шкоди, які спрямовані на забезпечення дотримання прав осіб, збереження фізичної, психологічної та емоційної безпеки, недоторканності та гідності тих, хто перебуває під загрозою або постраждав від насильства, дискримінації та маргіналізації;

захист дитини – запобігання та реагування на випадки жорстокого поводження, заподіяння шкоди, будь-якого насильства, експлуатації та недбалого ставлення до дитини, що є результатом діяльності Товариства;

включення (інклюзія) – це процес залучення до повноцінної участі особи або вразливих груп населення у житті громади з метою усунення бар'єрів та створення середовища, у якому усі люди мають рівні можливості, незалежно від соціального та етнічного походження, віку, стану здоров'я, гендерної ідентичності або сексуальної орієнтації, релігії, мови та інших факторів, брати участь у житті спільноти, отримувати гуманітарну допомогу, висловлювати свою думку та реалізовувати власний потенціал без дискримінації та бар'єрів;

маргіналізація – процес виключення окремих осіб або окремих вразливих груп населення зі сфер життєдіяльності суспільства на підставі расових, релігійних, етнічних, гендерних, культурних чи інших ознак, що обумовлює специфічний соціопсихологічний стан виключеної особи;

насильство – умисне застосування фізичної сили, психологічного тиску, економічного чи сексуального примусу або погрози їх застосування проти особи чи групи осіб, що призводить або може призвести до фізичної чи психологічної шкоди, приниження людської гідності, економічних збитків чи навіть смерті;

особа з інвалідністю – особа зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які в житті можуть зіштовхуватися з різними бар'єрами, які можуть перешкоджати їх повноцінній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими людьми;

рівність – однакове ставлення до всіх осіб, незалежно від індивідуальних обставин, потреб чи відмінностей при наданні гуманітарної допомоги, що зосереджена на наданні однакових ресурсів, можливостей або допомоги всім особам або групам незалежно від конкретної ситуації;

різноманітність – весь спектр різного соціального походження та ідентичностей, які формують склад населення та включає, зокрема, гендерну ідентичність, етнічне походження, національність або громадянство, вік, стан здоров'я (інвалідність), мову, політичні погляди, релігійні переконання, соціальне походження, сексуальну орієнтацію, зовнішність, колір шкіри та расову приналежність, але не обмежується ними.

II. Основні принципи та заходи щодо захисту, гендерної рівності та включення

2.1. Відповідно до цієї Політики всі члени, працівники та волонтери Товариства зобов'язуються дотримуватися наступних принципів ЗГВ:

1) «не нашкодь»: уникнення будь-яких, як навмисних, так і ненавмисних дій або бездіяльності, результатом яких може бути психологічна, фізична, матеріальна та будь-яка інша шкода, спричинена діяльністю Товариства по відношенню до осіб або громад, яким надається допомога;

2) повага до прав людини: визнання того, що повага до прав людини, включаючи фундаментальне право на життя, свободу у всіх її проявах є спільним обов'язком кожного члена, працівника та волонтера Товариства, а також слугує основною мотивацією для впровадження підходу ЗГВ в діяльності Товариства;

3) гідність: виявлення поваги до людської гідності, недоторканності та сприяння захисту психосоціального благополуччя осіб, яким Товариство надає допомогу;

4) доступність: прагнення зробити всі програми та діяльність Товариства доступними для всіх осіб і категорій, особливо для найбільш вразливих і маргіналізованих. Доступність включає в себе чотири складові для надання послуг, допомоги та захисту: недискримінація, фізична, економічна та інформаційна;

5) участь: сприяння повній, рівноправній та конструктивній участі членів громад у процесах прийняття рішень та діяльності, що впливають на їхнє життя, включаючи розробку та реалізацію програм гуманітарної допомоги, гарантуючи, що потреби найбільш вразливих груп населення беруться до уваги і ніхто не залишиться поза увагою;

6) безпека: визнання того, що особи з різним віком, фізичними або розумовими здібностями та походженням у громадах мають різні потреби у фізичній та психологічній безпеці. Безпека також передбачає узгодження діяльності Товариства з Резолюцією CD/24/R1 «Надання захисту у рамках руху: підвищення колективних результатів у справі захисту людей».

7) відсутність дискримінації: дотримання нульової толерантності до дискримінації у всіх її формах, яке базується на рівності людей, незалежно від їхнього віку, тощо;

8) гендерна рівність: визнання того, що усі особи різних вікових категорій мають рівні права, можливості та обов'язки в усіх сферах життя громади та суспільства.

9) орієнтованість на постраждалих осіб при гендерно-зумовленому насильстві: створення сприятливого середовища, в якому забезпечується безпека постраждалих осіб, повага прав, пом'якшення наслідків насильства у громадах, а також впровадження заходів запобігання та реагування на дискримінацію, маргіналізацію, насильство у громадах.

2.2. Товариство прагне забезпечити захист особи від усіх форм насильства, шкоди, жорстокого поводження та експлуатації і визнає цінність

різноманітного та інклюзивного суспільства, заснованого на рівності всіх статей та всіх інших аспектах індивідуальності.

2.3. Для підвищення ефективності та забезпечення включеності у своїй діяльності Товариство здійснює:

аналіз конкретних потреб і ризиків для постраждалих осіб будь-якої гендерної ідентичності, етнічного походження, національності чи громадянства, віку, інвалідності, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, соціального походження, сексуальної орієнтації, зовнішності, кольору шкіри та расової приналежності та інших відповідних факторів. Цей аналіз має охоплювати повний цикл: оцінку, планування, реалізацію, моніторинг та збір даних, звітність;

заходи, спрямовані на задоволення конкретних потреб і ризиків для різних постраждалих осіб і вразливих груп населення, що забезпечують реалізацію рекомендацій аналізу захисту, гендеру та інтеграції, зокрема використовуючи мінімальні стандарти Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця щодо ЗГВ в надзвичайних ситуаціях або інші відповідні вказівки для довгострокового програмування;

розроблення та впровадження спеціалізованих програм, спрямованих на вирішення проблем насильства, дискримінації чи маргіналізації, в умовах, де потреби чітко визначені, та є достатній потенціал і ресурси для забезпечення сталої та ефективної підтримки постраждалих.

III. Єдиний підхід Товариства до захисту, гендеру та включення

3.1. Товариство, здійснюючи діяльність на підставі Основоположних принципів, забезпечує:

виявлення, всебічну оцінку та задоволення потреб постраждалих осіб, рівність можливостей і доступу до допомоги;

гідне, чесне, справедливе та неупереджене ставлення до кожного, хто звертається за допомогою до Товариства або співпрацює з ним;

захист від заподіяння шкоди;

сприяння таким особам у наданні доступу до прийняття рішень щодо себе та своєї громади.

3.2. Захист, гендер та включення лежать в основі цінностей Товариства, забезпечуючи підтримку та дорожню карту на шляху до сталого розвитку та організаційного вдосконалення Товариства.

3.3. Для розуміння та реагування на потреби осіб, які зазнають насильства, дискримінації та маргіналізації, Товариство застосовує єдиний підхід, де питання захисту, гендеру та включення взаємопов'язані між собою:

1) захист означає широкий спектр дій, програм і стратегій, спрямованих на запобігання ризикам і гарантування безпеки постраждалих осіб, які отримують допомогу від Товариства. Основними аспектами є захист дітей, правовий захист, захист від фізичного та психологічного насильства, гендерно-зумовленого насильства, сексуальної експлуатації;

2) гендер – соціокультурне поняття, яке відрізняється від поняття біологічної статі та означає риси характеру, норми, поведінкові характеристики та соціальні ролі, які вважаються типовими для чоловіків, жінок та осіб з різноманітною гендерною самоідентифікацією в певному суспільстві.

3) Включення (інклюзія) означає усунення бар'єрів у доступі до допомоги та послуг для всіх осіб, а також можливість надання необхідної допомоги найбільш вразливим групам населення, які постраждали внаслідок кризової ситуації, забезпечення їх конструктивної участі в оцінці потреб, плануванні програм Товариства та реалізації заходів реагування.

Товариство активно працює з культурними та соціальними нормами, які обмежують інклюзію, для подолання системних практик, які обмежують повноцінну участь осіб у суспільному житті, а також полегшення доступу до можливостей і прав для осіб шляхом зменшення та припинення маргіналізації, стигматизації та дискримінації.

IV. Впровадження Політики з питань захисту, гендеру та включення

4.1. Ця Політика включає ключові принципи ЗГВ і є обов'язковим елементом мандату та місії Товариства щодо надання допомоги вразливим групам населення та розвитку спроможності громад у запобіганні та подоланні гуманітарних та соціальних криз.

4.2. У поєднанні з Секторальним планом ЗГВ Товариства та планом сейфгардінгу в рамках Єдиного плану Товариства, ця Політика є основою для дорожньої карти Товариства щодо впровадження принципів ЗГВ у життя для досягнення реальних та довготривалих результатів для постраждалих осіб та громад в Україні.

4.3. Керівництво Товариства впроваджує положення цієї Політики в усіх аспектах діяльності Товариства, а також доводить її до відома всіх членів, працівників і волонтерів Товариства.

4.4. Товариство впроваджує Політику захисту, гендерної рівності та включення шляхом:

1) створення та підтримки середовища, яке сприяє підвищенню обізнаності працівників та волонтерів Товариства щодо принципів, стандартів та підходу ЗГВ, їх інтеграції в усі процеси, політики, стратегії Товариства;

2) вжиття заходів для створення та підтримки середовища, яке сприяє підвищенню обізнаності та впровадженню підходу та принципів ЗГВ;

3) проведення регулярних тренінгів для працівників та волонтерів Товариства з метою підвищення їх обізнаності щодо принципів, стандартів та підходу ЗГВ, висвітлення їх важливості та пошуку можливостей для їх впровадження в роботу всіх структурних підрозділів та організацій Товариства;

4) ставлення до всіх членів, працівників, волонтерів та постраждалих осіб з гідністю, повагою та недискримінацією, незалежно від їхньої гендерної

ідентичності, віку, сексуальної орієнтації, інвалідності, етнічної приналежності, релігії, мови, соціально-економічного статусу, стану здоров'я чи будь-яких інших факторів;

5) сприяння гендерній рівності та розширенню повноцінної участі і доступу до рівних можливостей для тих, хто зазнає дискримінації, нехтування або маргіналізації;

6) забезпечення того, щоб програми та діяльність Товариства відповідали потребам осіб, яким надається допомога, та громад, для яких Товариство створює та впроваджує свої програми;

7) забезпечення того, щоб кожна програма, проект, дія або послуга, що надається Товариством, розроблялася та впроваджувалася відповідно до мінімальних стандартів Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця щодо ЗГВ в надзвичайних ситуаціях, положень Резолюції CD/24/R1 «Надання захисту у рамках руху: підвищення колективних результатів у справі захисту людей» та цієї Політики, а також на основі аналізу віку, статі, інвалідності, конкретних потреб та категорії вразливості осіб, яким надається допомога;

8) забезпечення систематичного збору даних, розмежованих за статтю, віком та станом здоров'я (інвалідністю), їх аналіз та використання при розробці програм Товариства з метою усунення бар'єрів та підвищення рівня інклюзивності;

9) забезпечення орієнтованої на результат та змістовної участі постраждалих осіб та громад у розробці, впровадженні, моніторингу та оцінці програм і проектів шляхом проведення консультацій та оцінки потреб;

10) залучення, за необхідності, партнерських гуманітарних та неурядових організацій до розробки, реалізації, моніторингу та оцінки проектів Товариства для забезпечення послідовних та комплексних підходів, зокрема: молодіжних груп, жіночих неурядових організацій, організацій, що працюють у сфері захисту прав меншин (наприклад, ЛГБТКІ+, ромів тощо);

11) інтегрування принципів та підходів ЗГВ в усі програми та діяльність Товариства, а також забезпечення належного захисту, допомоги, безпеки та підтримки особам, які постраждали від насильства, дискримінації або маргіналізації;

12) забезпечення підходу, орієнтованого на постраждалих осіб, для запобігання, пом'якшення наслідків та безпечного реагування на дискримінацію або насильство, пов'язаного з гендерною ідентичністю;

13) забезпечення активної участі представників Товариства у відповідних міжвідомчих координаційних платформах, зокрема з питань захисту та гендерно-зумовленого насильства, з метою посилення координації та зміцнення знань та інструментів у сфері запобігання та реагування на гендерно-зумовлене насильство;

14) забезпечення робочих місць, що сприяють включенню та надають рівний доступ та можливості для працівників і волонтерів за станом здоров'я (інвалідністю), зокрема з фізичними, зоровими та сенсорними порушеннями;

15) постійний аналіз та моніторинг гендерного складу персоналу Товариства на всіх рівнях (керівний склад на національному, обласних та місцевих рівнях, працівники та волонтери), а також використання цих даних для аналізу та усунення потенційних бар'єрів на шляху до рівних можливостей, різноманітності та включення;

16) забезпечення рівної винагороди за рівноцінну працю, а також забезпечення справедливого, та прозорого прийому на роботу, повага до гендерної рівності, різноманітності та включення в питаннях працевлаштування, кар'єрного розвитку, пільг, навчання та умов праці, які регулюються законодавством України;

17) створення безпечного, інклюзивного, різноманітного та рівноправного робочого середовища шляхом розробки та впровадження політик, процедур та систем для захисту, включаючи щодо запобігання сексуальній експлуатації та насильству, захисту дітей, дотримання етичних та професійних вимог поведінки членами, працівниками і волонтерами Товариства, викладених у Кодексі поведінки членів, волонтерів та працівників Товариства Червоного Хреста України;

18) створення систем протидії насильству та шкоді, як фізичній, так і психологічній, яка заподіяна вразливим категоріям населення, шляхом посилення внутрішньої політики, механізмів реагування та підвищення обізнаності серед працівників і волонтерів.

4.5. Інструментами для реалізації цієї Політики є мінімальні стандарти Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця щодо ЗГВ в надзвичайних ситуаціях, стандартизовані списки ЗГВ, адаптовані для відповідних структурних підрозділів Товариства, а також інші політики Товариства, зокрема щодо захисту дітей та щодо запобігання сексуальній експлуатації і насильству.
